

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/158/2023
Identifikačné číslo spisu:	0020202627
Dátum vydania rozhodnutia:	11.12.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Martin Holíč
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:0020202627.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu A. Z. Ž., narodeného XX. M. XXXX, Z., A. O. R. XXXX/XA, zastúpeného advokátom JUDr. Milanom Sedlákom, MBA, LL.M., Košice, Kukučínova 19, proti žalovanej Slovenskej republike, v mene ktorej koná Generálna prokuratúra SR, Bratislava, Štúrova 2, o náhradu nemajetkovej ujmy 150.000 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Michalovce pod sp.zn. 10C/43/2020, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 20. apríla 2023 sp. zn. 2Co/49/2022, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 20. apríla 2023 sp. zn. 2Co/49/2022 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d ě a ľ š i e k o n a n i e.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Michalovce ako súd prvej inštancie rozsudkom z 1. októbra 2021 č. k. 10C/43/2020-97 žalobu zamietol (výrok I.) a žalovanej priznal nárok na náhradu všetkých účelne vynaložených trov v konaní od žalobcu (výrok II.).

1.1. Žalobca sa žalobou domáhal priznania náhrady nemajetkovej ujmy 150.000 eur s príslušenstvom na tom skutkovom základe, že uznesením OO PZ Michalovce, ČVS: ORP-109/DI-MI-2016 bolo voči nemu vznesené obvinenie a následne trestným rozkazom OS Michalovce sp. zn. 0T/157/2016 z 21. 7. 2015 bol odsúdený na peňažný trest 700 eur a na úhradu trov konania 60 eur, ktoré aj riadne uhradil. Trestný rozkaz bol uznesením súdu sp. zn. 4Nt/24/2017 zo 16. 1. 2018 zrušený a bola povolená obnova konania s tým, že sa trestné stíhanie skončilo jeho zastavením. Žalobca si uplatnil nárok na náhradu škody, ktorá mu bola spôsobená nezákonným trestným konaním trvajúcim od 27. 1. 2015 do 16. 1. 2018, t.j. 3 roky a vyzval žalovanú podaním z 20. 6. 2018 na predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody, ale neúspešne. Tvrdil, že trestné stíhanie malo naň negatívny dopad a tiež na jeho rodinu a známych, veľmi zle ho znášal, bol prvýkrát v živote trestne stíhaný a v cele predbežného zaistenia strávil 3 dni, na súd pri rozhodovaní o vine a treste prišiel v putách ako zločinec, videlo ho v putách veľké množstvo ľudí, čo sa veľmi rýchlo rozšírilo v mieste jeho bydliska, psychicky ho to poznačilo, vyvolalo veľa nepríjemných situácií preň a pre jeho rodinu zasiahlo do jeho profesionálneho, súkromného a rodinného života, osobnostných práv, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti a poškodilo jeho meno a spôsobilo mu psychickú traumu, malo to vplyv na jeho spoločenské a pracovné uplatnenie. Uplatnil si nárok na

náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 150.000 eur, ktorú mal za primeranú vzhľadom na nemajetkovú ujmu, ktorá mu bola spôsobená, a výšku náhrady, ktorá sa v obdobných sporoch aj priznáva.

1.2. Zistený skutkový stav súd prvej inštancie posúdil podľa ust. § 3 ods. 1, § 4, § 5 ods. 1, § 6 ods. 1, 2 zák. č. 514/2003 Z.z.. Z preukázaného skutkového stavu mal súd za nesporné, že nezákonnosť rozhodnutia vydaného v trestnom konaní, ktoré bolo vedené proti žalobcovi nebola konštatovaná v žiadnom rozhodnutí, teda v konaní neboli vydané nezákonné rozhodnutia. Mal za potrebné prihliadať na všetky okolnosti konkrétnej veci. Poukázal na to, že v tomto prípade uznesenie o vznesení obvinenia ČVS: ORP-109/DI-MI-2016 z 19. 7. 2016 nebolo zrušené ani zmenené pre jeho nezákonnosť. Rozhodnutie je nezákonné iba vtedy, ak rozhodnutie bolo príslušným rozhodnutím kompetentného orgánu zrušené ako nezákonné. Súd rozhodujúci o náhrade škody je viazaný rozhodnutím tohto orgánu. Súd s odkazom na zistený a preukázaný skutkový stav mal za jednoznačné, že trestné stíhanie bolo za daných skutkových okolností vedené proti žalobcovi zákonne, štát mal legitímny záujem na vedení trestného konania proti žalobcovi, keďže existovalo podozrenie zo spáchania trestného činu. Otázku nezákonnosti rozhodnutia nemožno v civilnom sporovom konaní o náhradu škody posudzovať ako predbežnú. Zo zisteného skutkového stavu veci v trestnom konaní a zabezpečených dôkazov mal súd navyše za zrejmé, že žalobca si trestné stíhanie a vznesenie obvinenia aj obžaloby zavinil sám. Priznanie uplatneného nároku by bolo v rozpore s dobrými mravmi a bol by popretý legitímny záujem štátu na trestnom stíhaní osôb v prípade dôvodného podozrenia zo spáchania konkrétneho trestného činu. Súd dôvodil, že tá skutočnosť, že rozsudkom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 6S/119/2015 z 11. 7. 2017 bolo zrušené rozhodnutie KRPZ v Košiciach č. KRPZ-KE-KDI2-92/2015-P zo 7. 9. 2015 a vec bola vrátená Krajskému riaditeľstvu KRPZ v Košiciach na ďalšie konanie a následne na to bola povolená obnova konania a po povolení obnovy bolo zastavené trestné stíhanie, ešte nepreukazuje tvrdenie žalobcu, že uznesenie o vznesení obvinenia a podanie obžaloby boli nezákonnými rozhodnutiami. Súd tak dospel k záveru, pokiaľ sa týka prvej z podmienok priznania nemajetkovej ujmy v zmysle zákona č. 514/2003 Z.z., že existencia nezákonného rozhodnutia orgánu verejnej moci v danom prípade naplnená nebola.

1.3. Vychádzajúc z preukázaného skutkového stavu dospel k záveru, že nebola splnená ani druhá podmienka, a to nemajetková ujma, teda jej preukázanie zo strany žalobcu. Zdôraznil, že pre priznanie (náhrady) nemajetkovej ujmy je podstatné preukázať jej intenzitu, trvanie a rozsah nepriaznivých následkov vzniknutých žalobcovi vzhľadom na jeho postavenie v rodine a v spoločnosti. V tunajšom prípade žalobca odmietol vypovedať a konkretizovať, v čom má spočívať jeho nemajetková ujma a odkazoval len na žalobu. V žalobe uviedol, že trestné stíhanie zle znášal, bol prvýkrát trestne stíhaný, strávil v cele predbežného zaistenia 3 dni, keď prišiel v putách ako zločinec, ako vyštudovaný právnik to znášal citlivo, videlo ho veľké množstvo ľudí a rýchlo sa to rozšírilo po meste, čo ho psychicky veľmi poznačilo a táto skutočnosť vyvolala veľa nepríjemných situácií pre neho a pre jeho rodinu a kvôli tomu odišiel pracovne do Bratislavy, a teda trestné stíhanie tým výrazne zasiahlo do jeho profesionálneho, súkromného a rodinného života, občianskej cti, ľudskej dôstojnosti, poškodilo jeho meno, spôsobilo psychickú traumu, malo veľký vplyv na jeho spoločenské a pracovné uplatnenie. Všetky tieto tvrdenia žalobcu súd vyhodnotil ako všeobecné, žalobca ich odmietol konkretizovať, a teda odmietol konkretizovať nemajetkovú ujmu, ktorá mu mala vzniknúť. Súd napokon uzavrel, že žalobca nepreukázal ani príčinnú súvislosť, ktorú je potrebné preukázať medzi existenciou nezákonného rozhodnutia a vzniknutou škodou. Keďže žalobca nepreukázal ani existenciu nezákonného rozhodnutia, ani vznik škody, ani príčinnú súvislosť medzi nimi, súd žalobu zamietol. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP a úspešnej žalovanej priznal nárok na náhradu všetkých účelne vynaložených trov proti žalobcovi.

2. Krajský súd v Košiciach, ako súd odvolací, na odvolanie žalobcu z 20. apríla 2023 sp. zn. 2Co/49/2022 napadnutý rozsudok potvrdil ako vecne správny a stranám nepriznal náhradu trov odvolacieho konania. Podľa odvolacieho súdu súd prvej inštancie vykonal dokazovanie v rozsahu dostatočnom pre náležité zistenie skutkového stavu, vykonané dôkazy vyhodnotil podľa § 191 CSP, z týchto dôkazov dospel k správnym skutkovým zisteniam, na ktorých aj založil svoje rozhodnutie. Zo zisteného skutkového stavu vyvodil správny právny záver, pričom rozsudok aj náležité odôvodnil a neboli zistené žiadne porušenia procesných práv ani iná vada konania, ktoré by mohli mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, preto odvolací súd rozsudok ako vecne správny potvrdil podľa § 387

ods. 1 CSP.

2.1. K odvolacím námietkam odvolací súd uviedol, že uznesením sp. zn. 16/10C/43/2020-63 z 31. 12. 2020 nerozhodoval predseda Okresného súdu Michalovce o žalobcom vznesenej námietke zaujatosti voči sudkyňi Mgr. Daniely Pristášovej. Predmetným uznesením rozhodoval predseda súdu o oznámení sudkyne, ktorá mu oznámila, že sa cíti byť vo veci zaujatá a rozhodol o jej oznámení tak, že vylúčená nie je. Preto toto uznesenie, keďže predseda súdu o vylúčení sudkyne nerozhodol, nebolo ani stranám sporu doručované. O námietke zaujatosti uplatnenej žalobcom proti sudkyňi Mgr. D. Pristášovej rozhodol podľa § 54 CSP, Okresnému súdu Michalovce nadriadený Krajský súd v Košiciach uznesením sp. zn. 3NcC/4/2021-75 z 8. 3. 2021, a to rozhodol, že sudkyňa Mgr. Daniela Pristášová nie je vylúčená z konania a rozhodovania sporu vedeného pod sp. zn. 16/10C/43/2020. Rozhodnutie bolo riadne tak žalobcovi, ako i žalovanej doručené; žalobcovi 31. 3. 2021 (viď č.l. 78 - doručka o elektronickom doručení uznesenia JUDr. Sotákovi, právnenému zástupcovi žalobcu). Rozhodnutie nadobudlo dňa 1. 4. 2021 právoplatnosť. Rozhodnutie, ktorým v zmysle § 50 CSP rozhodol predseda Okresného súdu Michalovce o oznámení sudkyne, a sudkyňu nevylúčil, nebolo predmetom doručovania stranám sporu. A preto jeho nedoručením ani nedošlo k nesprávnemu procesnému postupu súdu prvej inštancie, ktorým by znemožnil žalobcovi, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že by došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, a tým k naplneniu odvolacieho dôvodu podľa § 365 ods. 1 písm. b) CSP.

2.2. Pokiaľ odvolateľ namietal, že súd prvej inštancie nevykonával dokazovanie a nevykonával navrhnuté dôkazy, zistil odvolací súd z obsahu spisu, že jediným žalobcom navrhnutým dôkazom bol návrh na výsluch svedkov, ktorí mali vypovedať o žalobcovi vzniknutej nemajetkovej ujme, ale bez toho, aby žalobca tvrdenú vzniknutú nemajetkovú ujmu akokoľvek skutkovými okolnosťami konkretizoval, v čom táto ujma spočíva, ako vznikla. Obsahové náležitosti riadneho návrhu na začatie konania určuje § 132 CSP a patrí medzi ne aj požiadavka na pravdivé a úplné opísanie rozhodujúcich skutočností a označenie dôkazov, t.j. na ich taký opis, ktorý umožňuje individualizáciu skutkového deja (skutku) a slúži tak na vymedzenie predmetu konania po skutkovej stránke. Súd vzhľadom na odmietnutie žalobcu vypovedať ohľadne trestným stíhaním mu vzniknutej nemajetkovej ujme, nemal tak, v žalobnom návrhu len všeobecným spôsobom opísanú nemajetkovú ujmu, individualizovanú konkrétnymi skutkovými okolnosťami vo vzťahu k žalobcovi a jeho životným okolnostiam, a preto odmietol výsluch svedkov, ktorí podľa žalobcu mali popísať jemu vzniknutú nemajetkovú ujmu. Nemožno súhlasiť s námietkou žalobcu, že súd nevykonával žiadne dokazovanie. Je zrejmé zo zápisnice z pojednávania, že vykonal dokazovanie oboznámením listinných dôkazov, ktoré si v prevažnej miere sám zabezpečil pripojením trestného spisu Okresného súdu Michalovce sp. zn. 0T/157/2016. V súvislosti s dokazovaním odvolací súd nezistil žiadny taký nesprávny procesný postup súdu, ktorým by bolo znemožnené žalobcovi uplatňovať jeho procesné práva a už vôbec nie v takej miere, aby došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, a teda k naplneniu odvolacieho dôvodu podľa § 365 ods. 1 písm. b) CSP.

2.3. Odvolateľ napokon namietol aj voči právnenému posúdeniu veci súdom prvej inštancie podľa ustanovení § 3, 4, 5 a 6 zák. č. 514/2003 Z.z. a mal za to, že súd mal vec posúdiť aj podľa ustanovenia § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka (týkajúcich sa práv na ochranu osobnosti). Odvolateľ však v súvislosti s vyššie uvedeným (neúčinnosťou rozhodnutia o priestupku, zrušením platobného rozkazu a zastavením trestného stíhania) opomenul zohľadniť, že podľa § 6 ods. 2 zák. č. 514/2003 Z.z., právo podľa odseku 1 (t.z. právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím, ak bolo právoplatné rozhodnutie, ktorým bola spôsobená škoda zrušené alebo zmenené pre nezákonnosť príslušným orgánom) možno priznať iba vtedy, ak poškodený podal proti nezákonnému rozhodnutiu riadny opravný prostriedok. Preto súd prvej inštancie správne poukázal na absenciu použitia riadneho opravného prostriedku, s ktorým záverom odvolateľ v odvolaní nesúhlasil a domáhal sa uplatnenia zásady prezumpcie neviny. Žalobca v danej veci riadny opravný prostriedok nevyužil ani proti uzneseniu o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia z 19. 7. 2016, nepodal voči vzneseniu obvinenia za prečin marenia úradného rozhodnutia sťažnosť, naopak, zo zápisnice o výsluchu žalobcu ako obvineného vyplýva, že tak, ako to tvrdila v konaní žalovaná, sa ku skutku, za ktorý bolo vznesené obvinenie priznal. Žalobca nevyužil riadny opravný prostriedok a nepodal odpor ani proti trestnému rozkazu Okresného súdu Michalovce sp.zn. 0T/157/2016-44 z 21. 7. 2016, ktorým bol uznaný vinným zo skutku, z ktorého bol obvinený a ku ktorému sa priznal. V danej veci nedošlo k naplneniu zákonných predpokladov pre priznanie nároku na náhradu škody spôsobenej protiprávnym, resp. nezákonným rozhodnutím, a to:

protiprávnosť rozhodnutia, právoplatnosť rozhodnutia a vyčerpanie opravných prostriedkov.

2.4. Pokiaľ mal odvolateľ za to, že súd okrem ustanovení zák. č. 514/2003 Z.z. mal na vec použiť aj ustanovenia § 11 až § 16 Obč. zák. upravujúce práva na ochranu osobnosti, odvolací súd túto jeho odvoláciu námietku nemal za dôvodnú, s odkazom na povinnosť žalobcu žalobou uplatnený nárok na náhradu nemajetkovej ujmy skutkovo zdôvodniť, teda uviesť, aká nemajetková ujma a ako/akým (ne)konaním akého subjektu mu mala byť spôsobená. Opísanie rozhodujúcich skutočností je spolu so žalobným petitom, návrhom, ktorým je súd viazaný a nemôže ho prekročiť. To znamená, že nemôže ani priznať žalobcovi požadované plnenie z iného skutkového základu (skutku), ako ktorý bol predmetom konania. Aj keď v danej veci návrh žalobcu smeroval k uplatneniu zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú „nezákonným trestným konaním“, je ustáleným pravidlom, že súd si určuje právnu kvalifikáciu podľa uplatneného nároku žalobcom a skutkových zistení sám a posudzuje uplatnený nárok zo všetkých do úvahy prichádzajúcich dôvodov, ak to umožňuje žalobcom opísaný skutok a výsledky vykonaného dokazovania. Súd prvej inštancie správne skúmal existenciu zákonných predpokladov pre vznik zodpovednosti štátu, vzhľadom na tvrdenia žalobcu uvedené v žalobe. Skutkové tvrdenia uvedené v žalobe, najmä označenie štátu ako žalovaného vylučovali posúdiť uplatnený nárok ako nárok titulom ochrany osobnosti, pretože zodpovednostným subjektom za porušenie osobnostných práv by mohol byť len priamo konajúci orgán verejnej správy disponujúci právnou subjektivitou, nie štát.

3 . Proti uvedenému rozhodnutiu odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca, ktorého prípustnosť vyvodzoval z ustanovenia § 420 písm. e) a f), § 421 ods. 1 písm. b) CSP, navrhol napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, ako aj rozhodnutie súdu prvej inštancie zrušiť a vrátiť mu vec na ďalšie konanie, zároveň rozhodnúť o vylúčení sudkyne Mgr. Daniely Pristášovej. Žalobca má za to, že v konaní došlo k vade jednak v zmysle ust. § 420 písm. e) CSP, kedy rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, ako aj v zmysle ust. § 420 písm. f) CSP, kedy súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Je nepochybné, že v tomto spore rozhodoval vylúčený sudca, čo vyplýva zo samotného vyjadrenia sudkyne súdu prvej inštancie Mgr. Daniely Pristášovej, ktorá okrem iného uviedla: „viem, že tvrdenia žalobcu v námietke zaujatosti sú nepravdivé, na základe tejto skutočnosti so žalobcom, vďaka už teraz s istotou, že klame o mojej osobe, považujem ho vzhľadom na jeho tvrdenia o mojej osobe za človeka, ktorý nemá zábrany produkovať klamstvá, vďaka už teraz s istotou, že žalobca klame, neostáva mi iné iba to, že jeho žalobu a aj všetky tvrdenia a dôkazy, ktoré by predkladal v tomto spore, považovať za nepravdivé vzhľadom na mnou získanú skúsenosť so žalobcom, musela by som teda už v tomto štádiu, žalobu ako založenú na klamstve, zamietnuť, nielen, že možno mať odôvodnené pochybnosti o mojej zaujatosti k žalobcovi, ale vzhľadom na ním produkované klamstvá o mojej osobe, tieto dôvody sú už navždy dané a nezmeniteľné za akýchkoľvek okolností, zväžím podanie trestného oznámenia na žalobcu a tiež podanie žaloby na ochranu osobnosti proti žalobcovi, žiadam preto vzhľadom na takto zistené skutočnosti o žalobcovi, aby predmetnú vec prejednal iný sudca, keďže ja vzhľadom na svoj už vyššie popísaný vzťah k žalobcovi tento spor ako sudkyňa nemôžem bez zaujatosti rozhodnúť.“ Sudkyňa súdu prvej inštancie bola a je nespochybniteľne vo veci a v pomere k žalobcovi zaujatá, a to jednak aj po subjektívnej aj objektívnej stránke, čoho dôkazom bolo nie len jej vyjadrenia o zaujatosti, ale aj ďalší následný procesný postup vo veci samej, kedy nesprávnym procesným postupom znemožnila žalobcovi, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

3.1. Odvolací súd sa síce zaoberal skutočnosťou, či a ktorým uznesením rozhodoval predseda Okresného súdu Michalovce o námietke zaujatosti sudkyne Mgr. Daniely Pristášovej, avšak nijako, ani len jednou vetou sa odvolací súd nezaoberal námietkou zaujatosti sudkyne a tým, či predseda Okresného súdu Michalovce rozhodol zákonne správne, pričom žalobca dostatočne rozobral túto skutočnosť v rámci svojho odvolania. Odvolací súd sa však v napádanom rozhodnutí nezaoberal a nevysporiadal ani s námietkou odňatia pôvodného zákonného sudcu JUDr. Zdenka Švárneho v spore žalobcu. Odvolací i dovolací súd k vylúčeniu sudcu prihladne z úradnej povinnosti a posudzuje ho bez ohľadu na to, či skutočne bolo o vylúčení rozhodnuté podľa § 54 CSP. V tomto prípade však takéto prihladnutie k vylúčeniu sudcu z úradnej povinnosti a jeho posúdenie úplne absentuje a odvolací súd tak len od stola túto námietku a nepochybnosť vylúčeného sudcu odignoroval. K dovolaciemu dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP dovolateľ argumentoval tým, že súd prvej inštancie mal vopred prejudikovanú vec, súd

prvej inštancie nevykonával dôkazy navrhnuté žalobcom, súd prvej inštancie v rozpore so zákonom CSP rozhodol ako nepríslušný súd o návrhu žalobcu na prikázanie veci inému súdu. Odvolaciemu súdu dovolateľ vytýkal, že bez akéhokoľvek logického zdôvodnenia síce potvrdil rozhodnutie súdu prvej inštancie, ale žiadnym relevantným spôsobom nedal odpoveď na žalobcom uplatnené odvolacie dôvody, pričom rozhodnutie odvolacieho súdu je tak nepreskúmateľné, čo zakladá porušenie práva na spravodlivý proces.

4. Žalovaná sa k podanému dovolaniu vyjadrila písomne, navrhla ho zamietnuť ako nedôvodné. Žalovaná považuje napadnutý rozsudok odvolacieho súdu za vecne správny, zákonný, riadne odôvodnený a spravodlivý. Žalobca v prevažnej miere len zopakoval svoju odvolaciu argumentáciu, na ktorú odpovedal vo svojom rozhodnutí už odvolací súd.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená v súlade s § 429 ods. 1 CSP, skúmal prípustnosť dovolania bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) a dospel k záveru, že dovolanie je prípustné a vzhľadom na uplatnený dovolací dôvod [§ 420 písm. f) CSP] zároveň aj dôvodné.

6. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

7. Z hľadiska ústavného aspektu treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať si prípustnosť vecí v konaní o dovolaní a vychádzať z toho, že v prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd.

8. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami, ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu z akýchkoľvek dôvodov a hľadísk.

9. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými a jasne čitateľnými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať bezbreho; namiesto je skôr zdržanlivý (uvážaný) prístup.

10. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Na týchto záveroch zotrváva aj súčasná rozhodovacia prax najvyššieho súdu.

11. Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky je poskytnúť uplatňovanému právu súdnu ochranu, avšak len za predpokladu, že sú splnené procesné podmienky súdneho konania (viď napr. rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 80/09, II. ÚS 79/08, IV. ÚS 476/2012). Dovolací súd preto pristupuje k podanému dovolaniu tak, že najskôr skúma, či je procesne prípustné; k posúdeniu opodstatnenosti dovolania (t. j. posúdeniu, či je v ňom opodstatnené uplatnený dovolací dôvod) sa dovolací súd dostáva len v prípade prijatia záveru, že dovolanie je prípustné. Dovolanie je prípustné, ak jeho prípustnosť vyplýva z ustanovenia § 420 CSP alebo § 421

CSP. Dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania treba dôsledne odlišovať od dôvodov, ktoré zakladajú opodstatnenosť dovolania. Opodstatnené (dôvodné) je také prípustné dovolanie, v ktorom je oprávnené uplatnený dovolací dôvod. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). V prípade dovolania prípustného podľa § 420 CSP je dovolacím dôvodom procesná vada zmätočnosti uvedená v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP), v prípade dovolania, ktoré je prípustné podľa § 421 ods. 1 CSP, je dovolacím dôvodom nesprávne právne posúdenie veci (§ 432 ods. 1 CSP).

12. Dovolať prípustnosť podaného dovolania vyvodzoval z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

13. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

14. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

15. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestranom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

16. Ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP) uvádza, že súdy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, musia sa zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. *Garcia Ruiz v. Španielsko*, *Vetrenko v. Moldavsko*, *Kraska v. Švajčiarsko*). Judikatúra ESLP síce nevyžaduje, aby na každý argument strany bola v odôvodnení rozhodnutia súdu daná odpoveď, trvá však na tom, že ak ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď súdu práve na tento argument (*Ruiz Torija c. Španielsko* z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - A, s. 12, § 29, *Hiro Balani c. Španielsko* z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - B, *Georgiadis c. Grécko* z 29. mája 1997, *Higgins c. Francúzsko* z 19. februára 1998).

17. Rovnako, podľa stabilizovanej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie

založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (napr. III. ÚS 107/07). V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplyvávajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (I. ÚS 243/07). Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t.j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Súčasne musí dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda inými slovami na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé (I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08).

18. Aj najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, práve pod vplyvom judikatúry ESLP a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jej práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť je totiž odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej, sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo, aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

19. Dovolateľ namietal, že k porušeniu práva na spravodlivý proces došlo tým, že odvolací súd sa síce zaoberal skutočnosťou, či a ktorým uznesením rozhodoval predseda Okresného súdu Michalovce o námietke zaujatosti sudkyne Mgr. Daniely Pristášovej, avšak nijako, ani len jednou vetou sa odvolací súd nezaoberal námietkou zaujatosti sudkyne a tým, či predseda Okresného súdu Michalovce rozhodol zákonne správne, pričom žalobca dostatočne rozobral túto skutočnosť v rámci svojho odvolania.

20. Z odôvodnenia dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu je jednoznačne zrejmé, že odvolací súd sa vôbec nezaoberal jednou z podstatných odvolacích námietok, ktorá spočívala v namietaní toho, že v predmetnom spore rozhodovala sudkyňa súdu prvej inštancie, ktorá bola pre svoju zaujatosť vylúčená z rozhodovania. Žalobca pritom v odvolaní dostatočne jasne a podrobne špecifikoval dôvody pre vylúčenie sudkyne, vyplývajúce zo samotného vyjadrenia sudkyne súdu prvej inštancie Mgr. Daniely Pristášovej, ktorá okrem iného uviedla: „viem, že tvrdenia žalobcu v námietke zaujatosti sú nepravdivé, na základe tejto skutočnosti so žalobcom, vďaka už teraz s istotou, že klame o mojej osobe, považujem ho vzhľadom na jeho tvrdenia o mojej osobe za človeka, ktorý nemá zábrany produkovať klamstvá, vďaka už teraz s istotou, že žalobca klame, neostáva mi iné iba to, že jeho žalobu a aj všetky tvrdenia a dôkazy, ktoré by predkladal v tomto spore, považovať za nepravdivé vzhľadom na mnou získanú skúsenosť so žalobcom, musela by som teda už v tomto štádiu, žalobu ako založenú na klamstve, zamietnuť, nielen, že možno mať odôvodnené pochybnosti o mojej zaujatosti k žalobcovi, ale vzhľadom na ním produkované klamstvá o mojej osobe, tieto dôvody sú už navždy dané a nezmeniteľné za akýchkoľvek okolností, zvážim podanie trestného oznámenia na žalobcu a tiež podanie žaloby na ochranu osobnosti proti žalobcovi, žiadam preto vzhľadom na takto zistené skutočnosti o žalobcovi, aby predmetnú vec prejednal iný sudca, keďže ja vzhľadom na svoj už vyššie popísaný vzťah k žalobcovi tento spor ako sudkyňa nemôžem bez zaujatosti rozhodnúť.“

21. Dovolateľ preto dôvodne namieta, že odvolací súd sa síce zaoberal skutočnosťou, či a ktorým uznesením rozhodoval predseda Okresného súdu Michalovce o námietke zaujatosti sudkyne Mgr. Daniely Pristášovej, avšak nijako sa nezaoberal podstatou namietanej zaujatosti sudkyne. Toto pochybenie odvolacieho súdu je o to závažnejšie, že už na prvý pohľad je zrejmé, že skutočnosti, ktorými dovolateľ namieta zaujatosť sudkyne, jednoznačne preukazujú danosť dôvodov na jej vylúčenie

z rozhodovania predmetného sporu. Výjadrenie sudkyne, ktorá reagujúc na námietku zaujatosti, ktorú voči nej vzniesol žalobca, uviedla vyššie citované dôvody svojej vlastnej zaujatosti, nemožno vnímať inak ako rezignovanie na základnú povinnosť sudcu rozhodovať nestranne, spravodlivo, bez zbytočných prietahov a len na základe skutočností zistených v súlade so zákonom (§ 2 ods. 2 zákona č. 385/2000 Z.z. o sudcoch a prísediach v znení neskorších predpisov). Dovolací súd v tejto súvislosti poukazuje na jedno z rozhodnutí najvyššieho súdu citovaných v dovolaní žalobcu: „O nestrannosť musí dbať predovšetkým sudca sám. Pri výkone súdnictva má zachovať vecný prístup za každých okolností. Musí mať dostatok schopnosti ovládať nielen svoje konanie, ale tiež sféru svojich vnútorných pocitov. Nesmie dopustiť, aby v ňom niektorá skutočnosť týkajúca sa prejednávanej veci vyvolala pocity zakladajúce pochybnosti o jeho nezaujatosti. Súčasťou takto vnímaného vecného prístupu sudcu k prejednávanej veci a k účastníkom konania je tiež jeho schopnosť sudcu vyrovnáť sa vnútorne s prípadnými námietkami účastníkov v priebehu konania a s eventuálnou kritikou jeho konania. Pokiaľ by sudca (mimo iného) takúto schopnosť nemal, nebol by spôsobilý vykonávať funkciu sudcu.“ (Uznesenie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 1Nc/17/2010). Reakcia predmetnej sudkyne na žalobcom vznesenú námietku zaujatosti je jednoznačným popretím vyššie citovaných princípov nestrannosti sudcu, a to bez ohľadu na skutočnosti uvedené v námietke zaujatosti. Odvolací súd sa vecne dostatočne nezaoberal ani ďalšou námietkou odvolateľa, ktorý spochybňoval zákonnosť vylúčenia pôvodného sudcu súdu prvej inštancie JUDr. Zdenka Švárneho, pričom odvolateľ aj k tejto námietke uviedol konkrétnu argumentáciu, na ktorú v rozhodnutí odvolacieho súdu nedostal náležitú odpoveď.

22. Vzhľadom na to, že v preskúmanom rozsudku odvolacieho súdu sa odvolací súd vôbec nezaoberal vyššie uvedenou podstatnou a rozhodujúcou námietkou zaujatosti konajúcej sudkyne súdu prvej inštancie, pri odôvodnení svojho rozhodnutia si tak nesplnil svoju základnú povinnosť jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnáť sa so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie podstatné a právne významné, uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje potvrdzujúce rozhodnutie založil. V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplyvajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (I. ÚS 243/07). Odôvodnenie preskúmaného rozhodnutia odvolacieho súdu nenaplnia požiadavku koherentnosti a konzistentnosti použitej argumentácie.

23. Absencia náležitého odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu vedie dovolací súd k záveru, že dovolanie dovolateľa je procesne prípustné podľa § 420 písm. f) CSP a zároveň dôvodné pre procesnú vadu zmätočnosti, dovolateľovi týmto nesprávnym procesným postupom súdu bolo znemožnené realizovať jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

24. Vzhľadom na zistenie, že v konaní odvolacieho súdu došlo k procesnej vade podľa § 420 písm. f) CSP, ktorá skutočnosť je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou nemôže byť považované za správne, najvyšší súd rozsudok odvolacieho súdu uznesením zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie (§ 450 CSP). Povinnosťou odvolacieho súdu bude opätovne rozhodnúť o dovolaní žalobcu, primárne posúdiť otázku vylúčenia sudkyne Mgr. Daniely Pristášovej a otázku zákonného sudcu v predmetnom spore, rešpektujúc pritom právny názor odvolacieho súdu vyslovený v tomto rozhodnutí.

25. So zreteľom na dôvodne namietanú vadu zmätočnosti napadnutého rozhodnutia dovolací súd v súlade so svojou rozhodovacou praxou nepristúpil k posúdeniu opodstatnenosti ďalšej argumentácie dovolateľa.

26. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách odvolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

27. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.